

Edukacja Żeglarska - Element Wychowania Morskiego i Profilaktyki - Świat wokół nas

Nadesłany przez:

Przesłany: : 9.04.2004, 6:00:00

Materiał o wychowawczych i profilaktycznych aspektach żeglarswa przygotowany dla uczestników II Kursokonferencji Instruktorów Pomorskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego - Puck 24-25.04.2004.

Rafał Jan Krause

I. Edukacja Żeglarska jako element wychowania morskiego

Wychowanie: w znaczeniu najszerszym - całościowy, to proces planowej, świadomej i nie uświadamianej działalności (interakcji) jednostki i otaczającego ją środowiska społecznego, obejmujący kształtowanie osobowości jednostek, ich wiedzy, inteligencji, uczuć oraz rozwój fizyczny; odbywa się w ramach formalnego systemu nauczania (edukacji), a także różnorodnych form edukacji środowiskowej, przybiera jednak często postać samowychowania.

Zakładając zatem, iż środowisko żeglarskie, do którego wchodzi młody adept, neofita w ramach szeroko pojętej edukacji żeglarskiej może spełniać role wychowawcze, należy sprecyzować, co się za edukacją żeglarską kryje.

Pod pojęciem edukacji żeglarskiej rozumiemy cały szereg czynników zewnętrznych oddziaływania na jednostkę poprzez:

- szkolenie na patenty żeglarskie,
- udział w rejsach stażowo - turystycznych,
- udział w imprezach sportowych (regatach),
- przyswajaniu zwyczajów i zasad obowiązujących w tym środowisku, a opartych na tradycjach morskich i etykiecie żeglarskiej,
- udział w imprezach kulturalnych i towarzyskich organizowanych przez żeglarzy,
- udział w życiu i działalności stowarzyszeń żeglarskich,

Musimy pod tym pojęciem także identyfikować stałe lub okresowe oddziaływanie czynników wewnętrznych u jednostki na podstawie relacji interpersonalnych oraz wpływu sytuacji w jakich jednostka się znajduje (kontakt z zagrożeniami lub wartościami estetycznymi w trakcie np. rejsu morskiego).

Działalność wychowawcza prowadzona w ramach edukacji żeglarskiej z młodzieżą w trakcie przykładowo - organizowanych rejsów morskich ma kilkudziesięcioletnią tradycję w naszym kraju była oraz jest nadal oparta na specyfice warunków jakie stwarza sytuacja załogi na jachcie morskim w kontakcie z dwoma żywiołami (wiatrem i wodą), oraz rolę jaką spełnia żeglarstwo morskie w procesie kształtowania osobowości młodych ludzi.

Czynnikiem najważniejszym w tym skomplikowanym procesie pełnili i nadal pełnią wyrobieni społecznie, doświadczeni żeglarze - pasjonaci, potrafiący wpłynąć na młodych adeptów poprzez swój przykład, postawę jak i też swoją rzetelną pracę i doświadczenie żeglarskie zdobywane w trudnych warunkach jachtu polskiego.

Wychowanie to miało i ma miejsce w każdym momencie szkolenia żeglarskiego tzn. zarówno na sali wykładowej w trakcie zajęć teoretycznych z dowolnego przedmiotu, jak i na jachcie lub w porcie, w czasie zajęć praktycznych, w trakcie pełnienia wachty służbowej, w czasie apelu na obozach

żeglarskich, w czasie zajęć rekreacyjnych, przy ognisku, w rejsie zarówno śródlądowym jak i pełnomorskim, i regatach. Wszędzie tam, gdzie instruktor i uczący (wychowanek) mogą się znaleźć razem.

W tym kontekście nasuwa się pytanie - czy uprawianie żeglarstwa rzeczywiście stwarzało i stwarza naturalne, a nie wymuszone sytuacje umożliwiające podejmowanie zabiegów wychowawczych?

Odpowiedź jest jednoznacznie pozytywna, co wynikać może z zestawienia wartości, jakie z żeglarstwem jako dziedziną można utożsamić:

- A. Żeglarstwo było i jest środkiem kształtującym człowieka o duże sprawności fizycznej i psychicznej. Realizacja takiego zadania odbywała się przez kształtowanie osobowości indywidualnej i zbiorowej przez rozwój umysłowy, fizyczny, moralny i estetyczny.
- B. Żeglarstwo miało i ma olbrzymie możliwości wpływania na kształtowanie się charakteru, przede wszystkim dzieci i młodzieży, a w szczególności takich cech jak: odwaga, przytomność umysłu, zdolność do podejmowania szybkich i celowych decyzji, opanowanie, wytrzymałość, podzielność uwagi, umiejętność przewidywania zdarzeń, rozważa i wiele innych.
- C. Żeglarstwo było i jest czynnikiem ułatwiającym rozumienie wielu zjawisk np. związanych z gospodarką morską czy ochroną środowiska wodnego (morskiego).
- D. Żeglarstwo aktywizowało do uczestnictwa w rozwoju gospodarki, nauki, kultury, działalności społecznej i patriotycznej (związanych z wodą, morzem).
- E. Żegluga na jachtach stwarzała i nadal stwarza cały szereg uwarunkowanych sytuacji wymogów, konieczności, które miały wpływ na charakter i osobowość człowieka. Do takich wymogów można było zaliczyć: wymóg polegania na samym sobie, a tylko w ostateczności - na pomocy z zewnątrz, wymóg wytrwałości przynajmniej do chwili wejścia do portu, zmiany warunków atmosferycznych lub nadejścia pomocy, wymóg inicjatywy i konieczność podejmowania szybkich i słusznych decyzji, wymóg rzetelności wykonania podejmowanych prac, wymóg dyscypliny i dostosowania się do pracy w zespole, wymóg dobrej roboty we wszystkich działaniach, wymóg niesienia pomocy.
- F. Żeglarstwo stwarzało wiele doskonałych okazji do uprawiania turystyki i rekreacji, a co jest z tym związane - do podejmowania różnorodnych zabiegów wychowawczych i szeroko rozumianej edukacji krajoznawczej.
- G. Żeglarstwo rozwijało emocjonalną stronę psychiki na bazie pisanych i tradycyjnych norm etyki i etykiety żeglarskiej.
- H. Żeglarstwo kształtowało wrażliwość estetyczną w kontakcie z naturą i kulturą marynistyczną.

Żeglarstwo odgrywało więc i odgrywa pozytywną rolę w:

- wychowaniu moralnym,
- społecznym (w tym patriotycznym),
- wychowaniu intelektualnym,
- wychowaniu fizycznym,
- wychowaniu estetycznym.

Żeglarstwo było dla młodych ludzi przecież światem, do którego wkraczało się nie tyle dzięki zdobytej wiedzy, ale raczej intuicyjnie w poszukiwaniu spełnienia określonych marzeń, wzbogacenia doświadczeń intelektualnych i estetycznych, a także przeżycia przygody i co najważniejsze wkraczało się do tego świata z własnej, nieprzymuszonej woli. Intuicyjnie każdy chyba nowicjusz wstępujący w szeregi społeczności żeglarskiej PKM-u [red: Polski Klub Morski - jacht klub autora] i na drogę żeglarstwa wyczuwał, że technika żeglowania jest środkiem, a nie celem żeglarstwa.

Ale z drugiej strony wyczuwał również, że tę technikę trzeba opanować, aby mówić później o całkowitym zespoleniu się z jachtem i otoczeniem. Nie można było posługiwać się narzędziem, instrumentem, a więc jachtem, jeśli się go doskonale nie znało.

Nie można oczekiwać spełnienia marzeń wynikających z uprawiania żeglarstwa, jeśli nie poznało się gruntownie wszystkich praw rządzących żegluga, jeśli się nie zrozumiało i nie zaakceptowało tej specyficznej przecież atmosfery towarzyszącej uprawianiu żeglarstwa.

Zasady obowiązujące w żegludze jachtowej są ważnym elementem wychowania załogi na morzu w trakcie realizowanych rejsów zwłaszcza z młodymi załogami. Młody załogant uczy się w trakcie rejsu nie tylko dyscypliny, pokory, hartu, sumienności i odpowiedzialności ale przede wszystkim udział w rejsie rozbudzał entuzjazm do wypoczynku, turystyki, a może konsekwencji i pracy na morzu.

Ważny jest tu, także czynnik integrujący ludzi morza w ramach kultury marynistycznej i tradycji morskich. Wiązało się to z poznawaniem innych krajów nadbałtyckich i szeroko rozumianej tolerancji żeglarzy.

Funkcja kapitana oraz instruktora w żeglarstwie od zawsze związana była z dużym splendorem, szacunkiem i zaufaniem w środowisku żeglarskim. Wynikało to z dużej odpowiedzialności, wiedzy i doświadczenia związanego z nią i predysponującego do pełnienia tej funkcji.

Należy także zauważyć, iż specyfika żeglugi pełnomorskiej na jachtach żaglowych stwarza dodatkowe elementy przydatne w kształtowaniu postaw i sprawności młodych ludzi.

Specyficzne warunki panujące na jachcie w morzu, jak ograniczona przestrzeń życiowa, niewygody (zimno, wilgoć, złe samopoczucie), stały czynnikiem zagrożenia zdrowia i życia oraz czasowej izolacji od świata zewnętrznego na ogół wymusza od żeglarza (kapitana) przyjęcie pełnej odpowiedzialności za załogę. Sytuacje, w których nieraz zagrożone jest życie wielu osób, a od decyzji jednostki zależy ich los, stają się coraz bardziej tematem zainteresowania psychologów i socjologów.

II. Edukacja Żeglarska jako element profilaktyki

"Żaden wiatr nie jest dobry dla okrętu, który nie zna portu swego przeznaczenia." Konfucjusz

Zapobieganie zachowaniom dewiacyjnym młodzieży w ramach systemu represyjno - izolacyjnego nie przynosi w naszym kraju spodziewanych rezultatów. Trwają wciąż, inspirowane tym faktem, poszukiwania rozwiązań alternatywnych.

Współcześnie profilaktykę definiuje się jako proces wspierania rozwoju do pełnego zdrowia fizycznego i psychicznego poprzez umożliwienie ludziom uzyskania potrzebnej pomocy do przeciwstawienia się trudnościom życiowym oraz osiągnięcia subiektywnie satysfakcjonującego, społecznie konstruktywnego i bogatego, wartościowego życia.

Celem działań profilaktycznych jest więc powstrzymywanie lub ograniczanie zachowań niekorzystnych społecznie, zwiększanie zdolności do podejmowania przez człowieka konstruktywnych decyzji, usuwanie lub ograniczanie zewnętrznych zagrożeń, podnoszących ryzyko powstania zachowań dewiacyjnych oraz doskonalenie zasobów radzenia sobie z zagrożeniami.

Szczególną grupę programów profilaktycznych adresowanych do młodzieży stanowią programy wczesnej interwencji, realizowane z dziećmi i młodzieżą z tzw. grupy wysokiego ryzyka (narażenia na oddziaływania patologiczne). Przykładem programu profilaktycznego, adresowanego do grupy młodzieży ze środowisk zagrożonych patologiami społecznymi może być zrealizowany przez autora w latach 1993-2003 projekt "Program Edukacji Marynistycznej" (z szerokim wykorzystaniem edukacji żeglarskiej). Skierowany został do młodzieży szczególnie zagrożonej, z dzielnic Gdańska: Brzeźno, Letniewo, Nowy Port, Stogi. Realizowano go w oparciu o Klub Środowiskowy "Cebulka" w Gdańsku - Brzeźnie oraz bazę żeglarską i kadrową Polskiego Klubu Morskiego w Gdańsku*.

Najnowszym tego typu, wprowadzanym do realizacji obecnie między innymi przez autora projektem, skierowanym do wychowanków Pogotowia Opiekuńczego oraz młodzieży kierowanej na podstawie skierowania Sądu Opiekuńczego i Rodzinnego w Gdańsku do Diennej Placówki Interwencyjnej "Trap" jest program zintensyfikowanego oddziaływania wychowawczego, między innymi poprzez żeglarstwo w ramach projektu "Eksploracja - wyprawa po skarb"**.

Eksploracja w znaczeniu poszukiwań w środowisku zewnętrznym oraz w samym sobie skarbu - tj. wartości i celów życiowych. W tym projekcie realizowanym w cyklach półrocznych na najbliższe kilka lat, przewidziano udział wychowanków w szeroko rozumianej edukacji regionalnej w tym żeglarskiej (morskiej). Jest to formuła wychowawcza zapewne nie nowa (realizowana np. w Polskim Klubie Morskim w W.M. Gdańsku w latach 1932-1939 czy w tzw. "Szkołe pod Żaglami").

Z powyższych doświadczeń w zakresie wykorzystania żeglarstwa (w tym żeglarstwa morskiego) do kształtowania osobowości wychowanków wynika, że morze może być środowiskiem wspianiale nadającym się do tego celu.

Morze jest surowym wychowawcą. Wymaga i karze, oferuje i nagradza. Ludzie morza przystosowują się do takiej konsekwentnej organizacji życia, hartują swoje charaktery, przewidują następstwa działań, przygotowują się na trudy. Nagroda w postaci poczucia spełnionego obowiązku wobec siebie i innych, poczucia bezpieczeństwa, dotarcia do celu, bogactwa przeżyć - jest sprawdzianem własnej skuteczności, drogą do osiągania satysfakcji ze swoich wyborów i dokonań. Jest drogą do poczucia własnej wartości. Dla wielu ludzi właśnie to niskie poczucie wartości było zaczynem niedostosowania w różnych postaciach; wartości gdzieś utracone - warto odbudować, pozwolić człowiekowi zaistnieć od nowa.

Wychowawca (w tej roli instruktor) ma do dyspozycji dwie możliwości oddziaływać na osobę niedostosowaną - strategię indywidualną lub grupową.

W obydwu strategiach wychowawca, w planowym, zamierzonym procesie stara się dokonać zmian w wychowanku, uzyskać wartość w postaci wcześniej zaplanowanego celu wychowawczego.

W żeglarstwie istnieje możliwość korzystania z obydwu dróg postępowania, bowiem dla osoby niedostosowanej korzystny jest zarówno wpływ grupy, która nań oddziałuje (załogi), jak i autorytet kapitana, oficera - w kontakcie "w cztery oczy".

Dobór indywidualnych metod wychowawczych wynika zarówno z diagnozy i jej postulatów, jak i możliwości jakie stwarza sytuacja.

Na morzu proces korygowania osobowości odbywać się może pod wpływem wielu czynników przypadkowych, stricte środowiskowych, niemniej nie należy zapominać o podstawowych zasadach doboru metod i środków.

Jeżeli mechanizmem zmiany ma być warunkowanie, to metodami wychowawczymi będzie nagradzanie lub karanie.

Gromadzenie doświadczenia społecznego następuje w wyniku nacisku zewnętrznego, naśladownictwa i nacisku wewnętrznego. Mechanizmy te działają w powiązaniu. Wraz z wiekiem człowieka coraz bardziej dominującą rolę regulacyjną pełni mechanizm nacisku wewnętrznego.

Nacisk zewnętrzny towarzyszy człowiekowi, który przyswaja postawy, przekonania, wartości i sposoby zachowania starszego pokolenia. Funkcjonowanie mechanizmu nacisku zewnętrznego oparte jest na karze i nagrodzie.

Nagroda jest wywołaniem sytuacji pozytywnej, kara - tworzeniem awersyjnych dla wychowanka zdarzeń.

Osoba pragnąca uzyskać nagrodę lub uniknąć kary ulega naciskowi społecznemu. Przeciwnicy kar zarzucają tej formie nacisku szkodliwe działanie poprzez tłumienie reakcji negatywnych, wywoływanie lęku i strachu, frustracji i nerwic. Zwolennicy uważają, że kary warunkują wytworzenie reakcji unikania, mają przy tym wartość informacyjną.

W praktyce pedagogicznej dowiedziono, że silne kary wywołują bezpośredni, ale krótkotrwały skutek. Silne nagrody i słabe kary prowadzą do zmian najbardziej trwałych. Kara jako środek wychowawczy powinna być adekwatna do przewinienia, nastąpić w odpowiedniej odległości czasowej od przewinienia, nie może być wymierzana dwukrotnie za to samo przewinienie i nie może godzić w osobiste wartości osoby karanej.

Istotne warunki nacisku zewnętrznego to stosunek osoby karanej do osoby wywierającej nacisk, do jej intencji, poczucia sprawiedliwości oraz potrzeba autonomii człowieka, chęci samostanowienia o sobie.

Mechanizm nacisku wewnętrznego, to system uwewnętrznionych (zinternalizowanych) informacji, dotyczących reguł postępowania i współżycia społecznego. Procesowi temu podlegają normy, wartości i role społeczne oraz postawy.

Podstawową funkcją tego mechanizmu jest regulacja w zakresie trzech sfer: wyboru postępowania w tak zwanych sytuacjach pokusy, reakcji na własne naruszenie reguł postępowania oraz w sferze sądów i ocen moralnych.

Internalizacja jest najtrwalszym następstwem wpływu społecznego (wychowanek przyswaja wartości z zewnątrz i identyfikuje od tego momentu jako własne, potrzebne i cenne).

Nadawcami wiedzy społecznej są rodzice, wychowawcy, rówieśnicy, media. Zdarza się często, że treści płynące do młodego człowieka z różnych źródeł są niejednolite lub wręcz sprzeczne. Cechy nadawców to stopień władzy (autorytet), atrakcyjność, wiarygodność (zaufanie), styl kierowania (autokratyczny, demokratyczny, liberalny).

Warto nadmienić, że liberalny styl kierowania (raczej nie praktykowany w żeglarstwie) jest niekonsekwentny, bierny, pozostawiający zbyt dużą swobodę - co nie jest korzystne dla przyswajania norm społecznych.

Jeżeli mechanizmem zmiany ma być uczenie się przez obserwację, to będziemy posługiwać się metodą modelowania. Dostarczymy wychowankowi środek wychowawczy w postaci modelu do obserwacji określonego, pożądanego przez nas wzoru zachowania się. Mechanizm naśladownictwa to powtarzanie działań i reakcji emocjonalnych osób z najbliższego otoczenia. Tu nakładają się procesy naśladowania, imitacji, odgrywania ról społecznych.

W załodze jachtu takim wzorcem może stać się każdy członek załogi dobrze wykonujący swoje zadania, lub wchodzący w prawidłowe relacje z pozostałymi członkami grupy, jaką jest załoga.

Kolejnym mechanizmem zmiany jest uczenie się językowe, czyli przekazywanie przez wychowawcę komunikatów językowych, utworzonych w celu wywołania zmian w strukturach wiedzy podopiecznego.

Jest to tzw. metoda perswazji. Na morzu jest wiele takich sytuacji, w których należy podać załodze zwięzły algorytm działania, gwarantujący powodzenie. Często zależy od tego życie załogi. Wzorce przyjęte wśród żeglarzy nie pozwalają w takich sytuacjach dyskutować, tylko przyjąć informację jako pewnik i zastosować się błyskawicznie do poleceń, rozkazów itp.

Ta metoda jest skuteczna pod warunkiem uznania autorytetu w osobie jej głosiciela.

Metoda zadaniowa, bazująca na mechanizmie zmiany, jakim jest uczenie się przez działanie - jest jedną z podstawowych w warunkach morskich.

Polega ona na uruchamianiu i ukierunkowywaniu aktywności wychowanka za pomocą stawianych mu zadań, w celu wywołania wielostronnych zmian w strukturach jego osobowości.

Członkowie załogi jachtu - razem czy osobno - nieomal przez całą dobę wykonują ciągi zadań, następujących kolejno po sobie, a wynikających z pełnionych ról w załodze. Każdy czuje się potrzebny i odpowiedzialny, mniej doświadczeni uczą się od bardziej doświadczonych, każdy pracuje na miarę swoich sił, doświadczenia i możliwości, a zwyczajowo nikt nie uchyla się od działania, chyba, że przeszkadza mu choroba.

Przyjmuje się, że gdy zaistnieją odpowiednie warunki, nowe doświadczenie płynące z nowego treningu społecznego może względnie trwale przekształcić motywacje, postawy oraz charakter człowieka. Oznacza to nabywanie nowych struktur nawykowych i pozbywanie się starych, często przeciwnych. Zjawisko to zwane jest sprzężeniem ujemnym.

Żałóżmy, że osoba niedostosowana społecznie, nacechowana poczuciem niskiej wartości, agresywna w stosunku do innych, o wąskim kręgu zainteresowań - trafia do doświadczonej załogi jachtu, tworzącej grupę terapeutyczną. W tej sytuacji powinno nastąpić:

1. Przydzielenie takiej osobie odpowiedniej (możliwie odpowiedzialnej) funkcji (roli), o bardzo wyraźnie zarysowanych obowiązkach i przywilejach (!);
2. Bardzo dyskretna kontrola bezpieczeństwa wykonywanych zadań, ale i bardzo wyraźna

- kontrola społeczna, w odniesieniu do norm obowiązujących na jachcie;
3. Sukcesywne obniżanie poziomu agresji u wychowanka, przez nawiązanie życzliwych i asertywnych relacji z załogą (szacunek, tolerancja) i nie odpowiadanie agresją na agresję;
 4. Trening udzielania i przyjmowania pomocy (czuć się potrzebnym i przyznać się bez kary do braku umiejętności);
 5. Nagradzanie postaw pożądanych, a przede wszystkim docenienie na forum załogi wszelkich pozytywnych zachowań i postaw.

To wszystko prowadzić może do przeżyć, które przez swój gratyfikacyjny charakter (satysfakcja, duma, zadowolenie, przyjemność) będą nowością dla wychowanka, między innymi dlatego, że źródłem zadowolenia przestały być czyny nieakceptowane społecznie.

Wychowanek ma możliwość "stawania się kimś" w nieznanym mu dotąd, ale atrakcyjnym sposób. Proces resocjalizacji będzie - zgodnie z zaleceniami - "dynamizowany nadzieją, a nie strachem".

Doświadczenie podziwu, szacunku, nabieranie wiary we własne możliwości i poprzez naśladownictwo (modelowanie) wchodzenie w coraz to trudniejsze role pozwoli, by w takiej sytuacji dawne nawyki, role wychowanek zobaczył w innym świetle, z innej perspektywy, skojarzył je z odległą nieprzyjemnością, lękiem, karą. Powoli zostaną one "wygaszone".

Niezbędny jest jednak odpowiednio długi czas na wygaszenie takich niepożądanych reakcji czy wzorów postępowania i wprowadzenie w ich miejsce tych poprawnych. Pomocne w tej sytuacji jest również ograniczenie kontaktu, lub całkowite wyeliminowanie bodźców wywołujących złe reakcje poprzez izolację w warunkach morskich i kontakt z załogą (grupą) oddziałującą pozytywnie.

Wychowanek, który stał się członkiem załogi jachtu ma możliwość dokonywania pewnych wyborów działania. Dokonawszy wyboru złego poniesie konsekwencje. Początkowo dotyczy to treningu odpowiedzialności za siebie, bez ryzyka narażania reszty załogi. Np. "Możesz wychodzić na nocną wachtę bez asekuracji w postaci 'upręży', ale gdy wypadniesz za burtę, prawdopodobnie nie zdołamy ciebie odszukać i zginiesz. To będzie konsekwencja twojego wyboru, twojej decyzji." Z upływem czasu możliwość dokonywania wyborów zatacza coraz szersze kręgi. Kapitan zadecyduje, jak dalece można zawierzyć wychowankowi, jakiego typu możliwości dać mu do wyboru. Trening taki bywa niebezpieczny, niemniej jest to sytuacja pożądana, ponieważ młodzi ludzie lubią ryzyko, pociąga ich możliwość wykazania się sprawnością fizyczną, a to z kolei daje możliwość uzyskania prestiżu w sposób nie zagrażający bezpośrednio innym (tylko własnym kosztem i w rozsądnych granicach).

Żeglarstwo daje nieograniczone możliwości łączenia wielu metod resocjalizacyjnych. Jest jednocześnie zabawą, rekreacją, pracą i nauką. Jest sportem prestiżowym, wymagającym cech, które wśród niedostosowanych społecznie są wysoko notowane (np. odwaga, zdolność do ryzyka, wytrzymałość fizyczna).

Postawy wychowanków wobec żeglarstwa są raczej pozytywne (zgodne z kierunkiem), a zatem można też zbudować pozytywne nastawienie do wymagań, zasad i grupy, w którą oni wkraczą.

Załoga może zastąpić "paczkę", stać się grupą nieformalną dla potencjalnego wychowanka, co ułatwi proces jego resocjalizacji.

Czy w istocie takie są możliwości pracy z człowiekiem niedostosowanym w oparciu o warunki na morzu?

Wydaje się, że żeglarstwo może być narzędziem korygującym postawy, wymierzonym przeciwko patologii społecznej. To założenie zostało zweryfikowane w praktyce morskiej oraz zaowocowało takimi oto wnioskami:

1. Opinie kapitanów jachtowych na ten temat są zgodne i twierdzące.

2. Kapitanowie są świadomi przejawów patologii społecznych i nastawieni na niezwłoczne zwalczanie tych niepożądanych postaw, gdy tylko znajdą je w swojej załodze.
3. Swoisty wachlarz oddziaływań na osoby sprawujące się źle jest z powodzeniem stosowany w środowisku żeglarskim, od wielu pokoleń ten sam.
4. Żeglarstwo daje szerokie możliwości wykorzystania oddziaływania grupy, autorytetu, oraz emocji i silnych wrażeń (podkorowo) ku poprawie człowieka.
5. Żeglarstwo pozwala by w warunkach morskich stosować uznane metody oddziaływań wychowawczych, zalecane w resocjalizacji.
6. Wymagania morza są oczywiste, niezmiennie i konsekwentne.
7. W czasie rejsów morskich nie ma wpływu mediów, nie ważne są pieniądze, komercja, a głównie życie ludzkie, natura i dobra robota.
8. Duża kontrola społeczna, wspólnota celów, poczucie zależności od innych w żeglarstwie to doskonałe ramy do działania resocjalizacyjnego.
9. Żeglarstwo nie jest zagrożone cechami "anomalii", cele w nim są jasne a środki ich osiągnięcia te same dla wszystkich, zgodne z normami.
10. Patologie społeczne popularne "na lądzie" nie zdominowały jak dotąd żeglarstwa, stąd jest ono stosunkowo bezpiecznym terytorium do kształtowania postaw prospołecznych.
11. Żeglarstwo daje unikalne lekcje odpowiedzialności.
12. Żeglarstwo pozwala odizolować wychowanka od niekorzystnych wpływów.
13. Poprzez żeglarstwo wychowankom można pokazać "inny" świat.

Opierając się również na zebranych materiałach i doświadczeniach można śmiało przyjąć że założenia główne są zgodne z wynikami niedawno w tym zakresie przeprowadzonych badań***, potwierdzających, iż żeglarstwo wywiera rzeczywisty wpływ na kształtowanie wartości oraz sprzyja korygowaniu postaw patologicznych.

Zatem należy przyjąć, że edukacja żeglarska jako element wychowania morskiego i profilaktyki jest faktem!

Wnioski płynące z tego faktu są również jednoznaczne - w okresie wzmożonego zapotrzebowania społecznego na programy profilaktyczne dla młodzieży niedostosowanej lub zagrożonej patologiami społecznymi.

Jest to także wyraźnie zauważalne w percepcji władz samorządowych oraz ministerialnych, które przyjęły właśnie za priorytetowe, te zadania, które w zakresie rozwoju profilaktyki poprzez tworzenie i umacnianie środowiskowych form oddziaływań, jako skuteczne sposoby przeciwdziałania nasilającym się patologiom społecznym w naszym kraju. Na realizację programów profilaktyki społecznej z wykorzystaniem samego żeglarstwa, przewidziane są niemałe fundusze samorządowe i ministerialne, a od maja br. także spore dotacje unijne.

Z uwagi na wejście Polski w struktury pomocowe UE, wydaje się, iż duże środki w tym zakresie dla podmiotów gospodarczych, stowarzyszeń pożytku publicznego, organizacji oraz klubów żeglarskich będą wciąż wzrastać przez następne lata z uwagi na wysoką skuteczność tego typu programów i pozytywne doświadczenia państw europejskich w tym zakresie.

* Krause R. "Program Edukacji Marynistycznej dla młodzieży zagrożonej patologiami społecznymi" MDK - - KŚ, Gdańsk 1993.

** Gawryluk K., Guzík M., Krause R.J., Zagórski K. "Profilaktyczny Program Kompensacji Potrzeby Zachowań Ryzykownych - Eksploracja - wyprawa po skarb". DPI ZPOW, Gdańsk 2004.

***Katarzyna Gawryluk - Projekt badawczy "Wartości kształtowane w żeglarstwie, a warunki do resocjalizacji na morzu", WNS UG Gdańsk, 2001.

Rafał Jan Krause jest magistrem pedagogiki, pełni funkcje vice-komandora ds. szkolenia Polskiego Klubu Morskiego w Gdańsku, zawodowo pracuje jako pedagog w ośrodku wychowawczym oraz jako społeczny kurator sądowy w Gdańsku
e-mail: [nawigator97\[at\]hotmail.com](mailto:nawigator97[at]hotmail.com)

BIBLIOGRAFIA:

1. Filar M. Odpowiedzialność karna za naruszenia porządku towarzyszące imprezom sportowym. Poznań 1995.
2. Gaś Z. Psychoprofilaktyka. Procedury konstruowania programów wczesnej interwencji. Lublin 1998.
3. Krause R. J. Organizacja i działalność Polskiego Klubu Morskiego w WM Gdańsku. Gdańsk 2003
4. Kwasniewski Kwaśniewski. Koncepcje podkultur dewiacyjnych. Warszawa 1996.
5. Mika S. Psychologia społeczna dla nauczycieli. WA"Żak", Warszawa 1998.
6. Pośpieszył K., Żabczyńska E. Psychologia dziecka niedostosowanego społecznie. PWN, Warszawa 1985.
7. Turowski J. Socjologia. Małe struktury społeczne. Lublin 1993.
8. Wanat S. Socjologia zachowań chuligańskich w sporcie. Kultura Fizyczna r.1992.
9. Zajączkowski K. Profilaktyka zachowań dewiacyjnych dzieci i młodzieży. Toruń 1997

PROGRAMY PROFILAKTYCZNE:

1. Dereń A. "Edukacja Żeglarska w Zreformowanej Szkole. PCDN., Kartuzy 2003.
2. Gawryluk K, Guzik M, Krause R.J. Zagórski K. "Profilaktyczny Program Kompensacji Potrzeby Zachowań Ryzykownych - Eksploracja - wyprawa po skarb". DPI ZPOW, Gdańsk 2004.
3. Krause R. "Program Edukacji Marynistycznej dla młodzieży zagrożonej patologiami społecznymi" MDK - KŚ, Gdańsk 1993.
4. Piaseczki R., Radomski A. "Gdański Program Edukacji Morskiej i Żeglarskiej". WOIS UM Gdańsk, Gdańsk 2003.
5. "Drużyna Olimpijska" - Program Edukacyjny AWFIS Gdańsk, Kuratorium Oświaty Gdańsk, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego (w ramach Europejskiego Roku Edukacji Poprzez Sport). Gdańsk 2004.
6. Kowalewski Z., Ogórkowski J. "Kompleksowy Program Morskiego Wychowania Młodzieży" JKSG, Gdańsk 1995.
7. MENiS "Sport Wszystkich Dzieci", Warszawa 2003.
8. Rada Miasta Gdańska Program Przeciwdziałania Wybranym Chorobom Społecznym w Gdańsku na lata 2004-2006", Gdańsk 2004.
9. Rada Miasta Gdańska - "Program Przeciwdziałania Narkomanii w Gdańsku na lata 2004-2006", Gdańsk 2004.
10. Rada Miasta Gdańska - "Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych", Gdańsk 2002.
11. Rada Miasta Gdańska - "Projekt Powiatowej Strategii Rozwiązywania problemów Społecznych Miasta Gdańska do 2010 r." (w tym: Wychowanie Dzieci i Młodzieży Poprzez Sport), Gdańsk 2003.